

Mi maradt a Jobbiknak?

Belpolitikai háttérelmzés a Jobbik lehetőségeiről
a Fidesz kormányzása alatt

2010. december 17.

Vezetői összefoglaló

A Fidesz 2010-es hatalomra kerülését követően a Jobbik nehéz politikai helyzetbe került. Ennek fő oka, hogy a második Orbán-kormány számos olyan intézkedést kezdeményezett a parlamentben, amelyet a radikális jobboldali pártnak a saját koherenciája érdekében ellenzéki erőként is támogatnia kellett, hiszen választási programjának részei és kampánytémái voltak.

A párt a kormány rendszeres támogatójaként olyan helyzetben találta magát, ahonnan igen nehéz markáns ellenzéki politikát folytatni. Ebből adódik a Jobbik jelenlegi legkomolyabb problémája is: ha a Fidesz végrehajtja a jobbikos programponatok jelentős részét, nehéz megmondani, milyen témák maradnak meg a radikális párt számára, amelyekkel szavazóit meg tudná tartani.

Elemzésünkéből kiderül, a Jobbiknak a legtöbb tartaléka - a 2010-es kampányban is a legfőbb szerepet betöltő témájában – a „**politikusbűnözés**” elleni küzdelem terén van. Ilyen potenciális ügynek számít a kötelező vagyonosodási vizsgálat elrendelése minden ciklus végén, a mentelmi jog eltörlése vagy a „politikusbűnözőkre” kiszabott büntetési tételek duplájára emelése. Az elszámoltatás ígéretéhez kapcsolódnak más jobbikos vállalások is: a privatizációs szerződések és a pártállami nyugdíjak felülvizsgálata, illetve azon politikusok büntetőjogi felelősségének követelése, akik alatt az államadósság és a költségvetési hiány jelentősen megnőtt.

A radikális jobboldali párt másik kulcstémájában, a **romakérdésben** várhatóan szintén új javaslatokkal áll majd elő. Ebbe a témába illeszkedhet a „megélhetési gyermekvállalás” lehetőségének megszüntetése, egy cigány népszámlálás követelése, illetve az a kezdeményezés, hogy a cigány gyerekeket cigány pedagógusok oktassák.

A párttól várható, hogy az **Alkotmányozás** kérdésében is a jelenleginél markánsabb hangnemet üt meg. Programja célul tűzi ki ugyanis, hogy a leendő Alkotmányban rögzítsék a közvetlen államfőválasztás intézményét és olyan a párt számára fontos szimbolikus elemeket, mint a turulmadár, a nemzetegyesítésre vagy a történelmi zászlókra való utalás.

A külpolitikai témák is jelenthetnek megkülönböztetési pontokat a Jobbik számára. Ilyen lehet az, ha a radikális párt a programjában írtaknak megfelelően határozottabban követelné a külföldi bevetéseken lévő magyar katonák hazahívását vagy a korábbinál is erősebb EU-ellenes hangot ütne meg. Ugyancsak saját ügye lehet a jövőben a szerb uniós csatlakozás hozzákötése a vajdasági magyar kisebbség önrendelkezési jogához.

Társadalompolitikai kérdésekben is akadnak témák, amelyekben a kormányon lévő Fidesz - még ha olykor népszerű intézkedésekről is lenne szó – aligha támogathatja a radikális jobbikos követeléseket. Ebbe a kategóriába tartozik a főállású anyaság intézménye és a

szociális kártya országos bevezetése, a regisztrált élettársi kapcsolat eltörlése vagy a halálbüntetés visszaállítása.

Gazdasági nacionalizmus terén a Fidesz-kormány is erős lépéseket tett, de a Jobbiknak is vannak még eddig nem igazán hangsúlyozott kezdeményezései. A radikális jobboldali párt programjában követeli például a magyarországi gáztározók és olajfinomítók magyar kézbe vételét, és az élelmiszerpiacon bevezetné a 80-20-as szabályt, amelynek értelmében a multinacionális cégek polcain az áruk nyolcvan százalékának magyarnak kellene lenniük. Szintén a helyi termelők érdekeit megcélzó követelés lehet az, hogy a közétkeztetésben kötelező legyen a helyi termékek felhasználása.

A párt programja alapján a **szimbolikus kultúrharc** is tovább folytatódhat, hiszen a Jobbik programjában szerepel a köztéri szoborállítási program. Így többek közt Horthy Miklós, Prohászka Ottokár és Teleki Pál szobrokat követelhet majd a párt országszerte.

Módszertan

Az elemzés célja, hogy bemutassa, a Jobbik programja alapján milyen témákban várható a párt aktivizálódása a következő években. Elemzésünk első felében azt vizsgáltuk, melyek azok az ügyek, amelyeket a Fidesz „elvett” a Jobbik elől, pedig korábban jóval inkább a Jobbik témáinak számítottak. Ehhez megvizsgáltuk és összevetettük a Jobbik „Radikális változás” és a Fidesz „Nemzeti ügyek politikája” című 2010-es választási programját. Azokat a jelentősebb politikai kezdeményezéseket emeltük ki, amelyek a Jobbik programjában szerepeltek, de a Fideszében nem – és amelyeket ennek ellenére az Orbán-kormány megvalósított vagy a kormány kommunikációja alapján megalapozottan állítható, hogy megvalósítani készül.

Belpolitikai háttérelmézésünkben arra kívántunk rávilágítani, hogy melyek azok az ügyek, amelyek megvalósításával a Fidesz „kifogta a szelet a Jobbik vitorlájából”, és melyek azok, amelyek megmaradtak a radikális pártnak. Az írás második felében ezért azokat a témákat vettük sorba, amelyek továbbra is alkalmasak lehetnek arra, hogy a Jobbik megkülönböztesse magát a Fidesztől és így várhatóan kommunikációjának középpontjába helyezze a közel jövőben.

1. Mit vett el a Fidesz a Jobbiktól?

A 2009-es európai parlamenti választások előtt, de még a 2010-es országgyűlési választáson is – tehát a Jobbik „felívelő” szakaszában – egy markáns, más párttal össze nem téveszthető kép bontakozott ki a választók előtt a radikálisok politikájáról. Ennek eleme volt a rendpártiság, a szigorú fellépés minden bűnözési forma (különösen a politikai elit és a romák bűnözése) ellen, a cigányság éles támadása, a magyar termékek és munkáltatók védelme a multinacionális cégekkel szemben, a populista gazdaságpolitikai ígérek, a szimbolikus politikában pedig a visszafordulás a Horthy-korhoz. A Jobbik szintén egyedülként képviselte nyíltan a társadalompolitikában (pl. az oktatásban, egészségügyben) a radikálisan konzervatív felfogást.

Azonban a Fidesz 2010-ben kormányra kerülve – ahogy az a fejezet végén található táblázatban látható - intézkedéseivel jórészt kihúzta a talajt a Jobbik lába alól. Nem véletlen, hogy Vona Gábor pártelnök a parlamentben rendszeresen támadja azzal a Fideszt, hogy sorról-sorra „lopja el” (tehát valósítja meg) a Jobbik programpontjait. Természetesen arról nem lehet egyértelmű ítéletet mondani, hogy a jobbikos programpontok megvalósítása valamiféle konkrét koncepció alapján történik-e, vagy egyszerűen a Fidesz-kormány valódi, de le nem írt programpontjai között szerepelnek ezek az elemek, azonban az biztos, hogy a Jobbiknak ezáltal egyre kevesebb témája marad.

A Fidesz által átvett intézkedéseket alapvetően két kategóriába sorolhatjuk:

- szimbolikus ügyek
- nagy hatású szakpolitikai témák

A **szimbolikus ügyek** közé tartoznak többek között az új Alkotmánnyal kapcsolatos kérdések. Az eddigi kormánypárti nyilatkozatokból jól látható, hogy az Alkotmányba több olyan elem is bekerülhet, ami a radikális jobboldali párt programjában szerepel. Ilyen a Szent Korona-tan említése az Alkotmány preambulumban, a kereszténység Alkotmányba foglalása, a magzati élet védelme vagy a házasság intézményének férfi és nő kapcsolatában való meghatározása. Ez utóbbi két rendelkezésnek – amennyiben életbe lépnek – önmagán túlmutató hatása is lehet: a magzati élet védelme a (részleges) abortusztilalom felé nyithatja meg az utat, míg a házasság alaptörvényi szinten való definiálása az azonos neműek regisztrált élettársi kapcsolatának eltörléséhez vezethet. Szintén szimbolikus ügy a 2006. őszén történt rendőri túlkapások kivizsgálása.

A **nagy hatású szakpolitikai ügyek** kapcsán bár számos hasonlóság figyelhető meg a Jobbik és a Fidesz felfogása között, legalább ugyanannyi eltérés is. A legszembetűnőbb a nyugdíjrendszer második pillére, a kötelező magánnyugdíj-pénztárak államosítására tett Jobbikos ígéret – a Jobbik a Fidesszel szemben azonban programjában szabad (és nem az Orbán-kormány döntésének megfelelően kvázi-kötelező) átlépést tartott volna helyesnek.

Ugyancsak hasonlóság a multinacionális cégek adóztatása. A médiatörvény jobbikos ígérete és a Fidesz gyakorlata is hasonlít egymáshoz: mindkét párt saját képére formálná a média feletti felügyelet jogát és alkalmazását. A szakpolitikai ügyek közé tartoznak a különféle szigorításokkal járó rendpárti intézkedések is. Ebbe a kategóriába sorolható a büntetési tételek növelése, illetve az új, KDNP által felügyelt oktatáspolitikai szinte teljes egésze.

Az alábbi táblázat összefoglalja, hogy a Fidesz mely ügyekkel fogta ki a Jobbik vitorlájából a szelet:

Idézet a Jobbik 2010-es programjából	A Fidesz-kormány intézkedései
„A multik adóbevételekhez történő hozzájárulása elenyésző , a keletkező hasznot számviteli trükkökkel eltüntetik és kiviszik az országból.”	Az Orbán-kormány ágazati különadókat vetett ki ¹ a távközlésre, az energiaszolgáltatókra és a kereskedelmi áruházláncokra. Ezek az ágazatok többnyire külföldi tulajdonú, multinacionális cégek kezében vannak.
„A kötelező magánnyugdíj-rendszert megszüntetjük és visszavezetjük az állami rendszerbe oly módon, hogy az egyéni számlavezetés megmarad. Lehetővé tesszük a szabad nyugdíjpénztár-választást, megszűnik a kötelező magánnyugdíj-pénztári tagság.”	A Fidesz államosította a magánnyugdíj-pénztári megtakarításokat . Az átlépés azonban a Jobbik elképzelésével szemben nem szabad választás eredménye, hiszen a magánnyugdíj-pénztárakban maradók nem kapnak állami nyugdíjat ² .
„Bevezetjük a vasárnapi pihenőnap kötelező kiadását minden olyan munkakörben, amely nem az alapvető létszükséglet (pl. közüzemek) kielégítését szolgálja, vagy amelyet a gyártási technológia szigorúan vett műszaki követelménye nem indokolja.”	A KDNP jelenleg is parlament előtt fekvő javaslata alapján egy évben csak 12 vasárnap lehetnének nyitva a 280 nm alapterületűnél nagyobb boltok ³ .
„A Jobbik célja, hogy az abortusz jelensége a lehető legrövidebb időn belül a társadalomtörténet rossz emlékei közé kerüljön – s elérjük azt a célt, amit ma sokan irreálisnak állítanak be: szűnjön meg a művi várandósság-megszakítás, mert ne legyen rá szükség és igény. A magzati élet erőteljesebb törvényi védelme is szükséges, egyúttal segítve a nem várt terhesség problémájával szembesülő nőket a megfelelő döntés meghozatalában.”	Az alkotmányozó alapértékeket vizsgáló munkacsoport az ember fogalmát "fogantatástól halálíg" meghatározással tenné az alaptörvény részévé. Mindez későbbi szabályozással lehetőséget adna az abortusz szabályainak akár rendkívüli szigorítására . A különböző kormánypárti megnyilvánulások alapján azonban a Fidesz és a KDNP megosztott a kérdésben ⁴ .

¹ http://hvg.hu/gazdasag/20101018_kulonado_parlament

² http://www.fn.hu/belfold/20101124/annyi_magannyugdijpenztaraknak/

³ http://tisztabszed.blog.hu/2010/12/08/vasarnapi_boltzar

⁴ http://hirszerzo.hu/belfold/8151_fideszkdnp_toresvonal_abortuszugyben

„A neoliberais oktatáspolitiká vádhajtásaival szemben a Jobbik támogatja az osztályzást és az évismétlést is.”	A Fidesz-KDNP visszavezette a közoktatásba az osztályzást és az évismétlést⁵.
„A pedagógusnak mint közfeladatot ellátó személynek fokozott védelmet kell biztosítani megtámadása, zaklatása esetén, a törvény teljes szigorával.”	Az Orbán-kormány szigorította a tanárokkal szemben elkövetett erőszakos cselekmények büntetőjogi szankcióit⁶.
„Szükséges annak az elvnek a megjelenítése, hogy a Szent Korona és a Magyar Állam, a Szent Korona és a (különböző nemzetiségű és vallású tagokból álló) nemzet is azonos. A Szent Korona a Magyar Államot jelenti hivatalos szövegekben és jogszabályokban. ”	A Fidesz alkotmányozó munkacsoportjai, a köztársasági elnök, továbbá az ÁSZ elnöke is fontosnak tartotta, hogy az új alkotmányban legyen utalás a Szent Koronára⁷.
„A Jobbik olyan médiatörvényt alkot , amely új, értékelt közszolgálatot teremt, rögzítve annak kritériumait, mint a nemzeti identitás építése, a sokoldalú ismeretterjesztés és a kiegyensúlyozott tájékoztatás. Lehetővé tesszük az egyes médiumokra kiszabott büntetések minél hamarabbi végrehajthatóságát a jelenlegi, évekig elhúzódó gyakorlat helyett.”	A Fidesz új médiatörvényt alkotott , amelynek elfogadásához az alkotmányt is módosította. Az Orbán-kormány saját kinevezettjeinek felügyelete alá vonná a teljes magyar médiát ⁸ . A törvényjavaslatok indoklásában a Jobbikéhoz hasonló, értékalapú érvelés jelenik meg. A javaslat súlyos szankcionálási lehetőséget ad a Médiahatóság kezébe.
„Az általános iskolák felső tagozatos osztályai számára kötelezővé tesszük, hogy legalább egy évfolyamon elszakított magyar területre szervezzék az osztálykirándulást. ”	A kormány kezdeményezésére minden közoktatásban tanuló fiatal legalább egyszer eljuthat a magyar állam támogatásával a szomszédos országok magyar lakta területeire annak a határozati javaslatnak az értelmében, amelyet október fogadott el a parlament. ⁹
„ Magyarország keresztény gyökereit az alaptörvénybe foglaljuk. ”	Schmitt Pál köztársasági elnök az ország keresztény hagyományainak megemlézését is várja az új alaptörvénytől ¹⁰ . A végleges formáról egyelőre nincs információ.
„Az Országgyűlés második kamarájának visszaállításával megfelelő képviseletet, alkotmányosan szabályozott közéleti hatásköröket kaphatnak a nem pártjellegű egyesületek, társadalmi szervezetek, további a társadalmi munkamegosztás képviselői, a megyék küldöttei és foglalkozási	A kétkamarás parlament lehetőségét felvetette több, az új alkotmány előkészítésével megbízott munkacsoport. A felsőházat a képviselőház döntéseivel szemben egyszeri vétőjog illetné meg.

⁵ <http://www.mr1-kossuth.hu/hirek/itthon/lehet-majd-buktani-es-osztalyozni-az-also-tagozaton.html>

⁶ http://hvg.hu/itthon/20100608_szigorubb_btk

⁷ <http://www.jogiforum.hu/hirek/23888>

⁸ http://hirszerzo.hu/belfold/20101126_sajtofelugyelet_mediatorveny_Szalai

⁹ <http://csepel.info/?p=11244>

¹⁰ http://index.hu/belfold/2010/08/06/zart_korben_iktatjak_schmittet/

(hivatásrendi) érdekképviseletek, az egyházak és az anyaország határain kívül élő magyarság, a nemzeti és etnikai kisebbségek küldöttei és a szellemi élet kiválóságai.”	
„A Jobbik az Országgyűlésben küzdeni fog azért, hogy teljes körűen feltárják a 2006. őszi rendőri brutalitás és ügyészségi-bírósági jogsértéseket. ”	A parlament jogsértéseket vizsgáló bizottsága elkezdte a 2006. őszi rendőri intézkedések vizsgálatát ¹¹ .

Az Orbán-kormány egy tucat intézkedésének köszönhetően tehát a Jobbik számára kulcsfontosságú területeken tűnt fel nagy erővel egy olyan vetélytárs, amely ezekről a kérdésekről nem csak beszélni tud, hanem cselekedni is. A nyilvánvaló mozgástérszűkülés a Jobbikot kényszerhelyzetbe hozza: meg kell keresnie azokat az ügyeket, amelyekkel a jövőben is meg tudja magát különböztetni a Fidesztől. A következő fejezetben azt vizsgáljuk meg, 2010-es választási programja alapján milyen témái maradtak a Jobbiknak, melyeket várhatóan a kommunikációjának középpontjába helyez a következő időszakban.

¹¹ http://nol.hu/belfold/rendort_birofaggat_a_balhe-vizsgalo_bizottsag

2. Mi maradt a Jobbiknak?

2.1. Politikai elitellenesség, elszámoltatás

2.1.1. Kötelező vagyonosodási vizsgálat minden ciklus végén

A 2010-es választási kampányban a Jobbik zászlóshajója a politikai elit kritikája volt: ennek jegyében született meg a „20 évet a 20 évért” szlogen is. A párt programjában sem visszafogott: olyan mondatokkal minősítette az elmúlt két évtizedet, mint hogy „a politikus szó szinonímájává vált a gazembernek”, vagy „sem a szegfűs, sem a narancsos, sem egyéb politikusbűnözés nem maradhat igazságtétel nélkül”.

A „politikusbűnözés” elleni harc jegyében – a politikai álláshalmaz megszüntetése mellett – a program kötelező vagyonosodási vizsgálat bevezetését is kívánatosnak tartja. Ennek értelmében minden ciklus végén valamennyi parlamenti képviselő és minden 5000 fő feletti település polgármesterének át kellene esnie a vizsgálaton. Ezt a témát felhasználhatja a Jobbik ahhoz, hogy a korrupció elleni harc képviselőjeként lépjen fel – és amely területen az LMP formájában komoly riválisa is akad.

2.1.2. A mentelmi jog megszüntetése

A Jobbik meggyőződése szerint az országgyűlési képviselőket megillető mentelmi jog mára elvesztette eredeti funkcióját, és már nem a képviselők szabad és nyugodt munkájának biztosítására szolgál, hanem „a képviselők – nem egyszer köztörvényes – büntetőjogi felelősségének eltakarására”. A „politikusbűnözés” elleni harc keretében ezért a Jobbik azt tűzte ki célul, hogy a politikai elit ne bújhasson a mentelmi joga mögé.

A mentelmi jog eltörlése a Jobbik visszatérő követelése, amelynek a jelentősége a jövőben felértékelődhet – a párt többek között e javaslatának elutasítására hivatkozott, amikor 2010 novemberében otthagya az alkotmányozás folyamatát. Ez egy újabb olyan ügy, amellyel a párt várhatóan meg tudja magát különböztetni az „előjogait” féltő politikai szereplőktől.

2.1.3. Dupla büntetés a „politikusbűnözőknek”

A radikális jobboldali párt központi üzenete az elszámoltatás követelése. A számonkérés pártállástól függetlenül mindenkire vonatkozik, „akik a politikusi hivatást az elmúlt

évtizedekben végletesen lejárták”, illetve akik „maffiaszerűen kezelték a közpénzeket”. Választási programjában ezért a párt azzal a követeléssel állt elő, hogy a „politikusbűnözés” legyen minősített eset a Btk.-ban.

Ez azt jelentené, hogy a Jobbik a választott közéleti tisztségviselők esetében a büntetési tételeket az alapesetben kiszabhatóhoz képest a duplájára szigorítaná. E könnyen kommunikálható kezdeményezés megvalósításának realitása nyilvánvalóan alacsony, de a pártnak a téma alkalmankénti felemlegése a továbbiakban is megfelelő lehet arra, hogy markáns álláspontját a választók felé mutassa.

2.1.4. Privatizációs szerződések felülvizsgálata

A Jobbik a politikai elit egyik „legártalmasabb tettének” a nemzeti vagyon jelentős részének privatizációját tartja. A párt két dologért neheztel a rendszerváltás utáni kormányokra: egyrészt, mert – véleményük szerint – ezzel nőtt az ország külfölddel szembeni kiszolgáltatottsága, másrészt szerintük az eladások nyomott áron történtek meg.

Az elmúlt húsz év örökségével való elszámolás eddig kevésbé hangsúlyos eleme „az ország számára aránytalan veszteséget okozó és jó erkölcsbe ütköző privatizációs szerződések általános felülvizsgálata”. E pont eddigi háttérbe szorítását jól jelzi, hogy a nyilvánosságban inkább köthető Szili Katalin volt házelnökhöz a kezdeményezés, mint a Jobbik programjához. Ezzel együtt, nem meglepő módon a Jobbik radikálisabb megoldást szeretne, mint a volt szocialista képviselő. A párt nemcsak a szerződésekben foglalt vállalások és a tényleges teljesítés összevetését, hanem a felelősök megbüntetését és az okozott kár megtérítése érdekében a jogalkalmazás és a jogszabályalkotás összes lehetőségének felhasználását tartaná szükségesnek.

2.1.5. Büntetőjogi szankciók a magas államadósság és költségvetési hiány miatt

A Jobbik szerint „alkotmányosan rögzítendő lenne, hogy az államadósság bizonyos mértékű növekedése, illetve költségvetési hiány bizonyos mértéke esetén a végrehajtó hatalom személyes, vétkességtől független anyagi és politikai, valamint külön büntető tényállásokba (is) foglalt büntetőjogi felelőssége megállapítható legyen”. Ennek bevezetésével bűncselekménnyé válhatna egy nagyobb hitel felvétele, függetlenül például attól, hogy ezt az éppen hatalmon lévő – tehát a hitelfelvételt kezdeményező – vagy egy megelőző kormány tevékenysége tette szükségessé.

Az ígéret teljes jogi és gazdasági nonszensz, hiszen az alacsony hiány nem önmagában érték: például egy gazdasági recesszió időszakában a magas hiány olyan költségvetési mozgásteret enged egy kormánynak, ami a gazdaság növekedésének motorja is lehet. A felvett hitelek tekintetében is jelentős a különbség a hosszú távú stratégiai célokra költött hitelek, és az

„osztogatás-típusú”, hangulatjavító intézkedésekre költött pénzek hasznossága között. Tény azonban, hogy a hazai politika- és politikus-ellenes hangulatban népszerű lehet, hogy a képviselők saját vagyonukkal és személyes szabadságukkal feleljenek a költségvetési politikáért.

2.1.6. Pártállami nyugdíjak felülvizsgálata

A Jobbik megalakulásakor, 2003-ban a párt egyik legemblematikusabb jellemzője a harsány antikommunizmus volt. Az idők folyamán a téma hátrébb szorult a prioritások között, a „cigánybűnözés”, a politikai elitellenesség vagy a gazdasági nacionalizmus egyaránt fontosabb szerepet töltenek be a párt retorikájában. A Jobbik számára azonban fontos lehet a jövőben, hogy a jobboldali közönség számára bizonyítsa: a Fidesz hozzá képest e kérdésben puha álláspontot képvisel.

Ennek a stratégiának lesz várhatóan az eszköze a pártállami időkben vezető tisztséget betöltött személyek nyugdíjának felülvizsgálata. A lengyel ihletésű kezdeményezés a pártállami nyugdíjakból befolyó összeget a kisnyugdíjak emelésére fordítaná – ami populáris kommunikációs terv, de a gyakorlatban érezhető változást aligha hozhatna a kisnyugdíjasoknak. Az is tudható, hogy a Fidesz e kérdésben bizonyosan nem tart a Jobbikkal: a közelmúltban a jobbikos kezdeményezést napirendre sem engedte felvenni a kormánytöbbség.

2.2. Romakérdés

2.2.1. Cigány tanárok cigány gyerekeknek

A Jobbik áttörésének kulcsa 2009-ben a cigánysággal kapcsolatos, igen elterjedt sztereotípiák és ellenérzések meglovagolása volt. A párt a 2010-es kampányban a témát már a „politikusbűnözés” elleni küzdelem mögé helyezte a kampányüzenetek között, de tény, hogy táborának továbbra is egyik legfőbb kötőszöve a kérdés, amelyet folyamatosan igyekszik is táplálni. A Jobbik politikájában elfoglalt központi helyének megfelelően számos javaslattal rendelkezik a cigánykérdés „kezelésére”, amelyek közül az egyik, hogy a roma kisebbség által sűrűn lakott települések iskoláiban elsősorban roma pedagógusokat alkalmazna.

A Jobbik programjában támogatná a cigány pedagógusok képzését, egy ehhez szükséges állami ösztöndíjrendszer felépítését, sőt ehhez – az EU-ellenes elvi megfontolásait félretéve – uniós forrásokra is számítana. Érdekeség ugyanakkor, hogy a Jobbik „azonnali megoldásként”

képesítés nélküli cigány pedagógusokat is munkába állítana, ezzel nyújtva részleges választ az akkut munkanélküliségre.

2.2.2. Cigány népszámlálás

A Jobbik szerint a romakérdésben az elsősorú feladat az „őszinte helyzetfelmérés”. A hétköznapi politikai vitákban ugyan kevés jobbikos szó esik a romaügy komplexitásáról, de programjában szerepel egy „átfogó és mélyreható felmérés” igénye. A Jobbik eszerint gyakorlatilag egy cigány népszámlálást tart elkerülhetetlennek: a lélekszám mellett kitérne a családi állapotra, a demográfiai dinamikára, az iskolázottságra, az integrációhoz való hozzáállásra, és – a párt retorikájától nem eltérve – a „bűnözéshez való viszonyára is”.

A 2011-es magyarországi népszámlálás alkalmat fog nyújtani arra, hogy ezt az igényét a Jobbik hangosabban is képviselje. A követeléssel szemben természetesen jócskán merülhetnek fel adatvédelmi és személyiségi jogi aggályok, de ebben az esetben a Jobbik várhatóan „a politikai elit ellehetetleníti a valós problémák ismeretén alapuló valódi szembenézést” kommunikációs keretet fogja válaszul alkalmazni.

2.2.3. A „megélhetési gyermekvállalás” elutasítása

A minél több segélyért vállalt újabb és újabb gyermekek gyakorlatának elutasítása elvileg nem kellene, hogy feltétlenül a cigányságot célzó kritika legyen, a kérdés mégis a párt programjának „Vissza a cigányútról” című fejezetében kapott helyett. A segélyre alapozott élet lehetőségeinek felszámolása érdekében a Jobbik az egyik legfőbb eszközt a „megélhetési gyermekvállalás” visszaszorításában látja.

Ennek jegyében a párt a családi pótlékot a harmadik gyermektől felfelé adókedvezményé alakítaná, továbbá minden gyermeknevelési támogatást iskoláztatási kötelezettséghez kötne. Ezek olyan követelések, amelyeket a Jobbik eddig is vallott, ám kevesebb visszhangot kaptak. Előtérbe helyezésük és a kormányon való számonkérésük aligha menne szembe a párt táborának igényeivel.

2.3 Alkotmányozás

2.3.1. Közvetlen államfőválasztás

A Jobbik programjában meglehetősen tömören szól egy igen fontos alkotmányos kérdésről: a köztársasági elnök megválasztásáról. A párt szerint egyrészt „növelni kell a köztársasági elnöki intézmény hatáskörét”, másrészt a program szerint az államfőt közvetlenül, népszavazás útján választanák.

Érdekesség, hogy a közvetlen államfőválasztás mellett 1989-ben a Nemzeti Kerekasztaltárgyalásokon az MSZMP érvelt¹², később az MSZP is támogatta az ötletet, de a téma felmerült az elmúlt évtized közepén is: 2005-ben az MDF¹³, pár hónappal később pedig Mádl Ferenc¹⁴ leköszönő köztársasági elnök szeretne volna elérni, hogy népszavazás útján válasszon Magyarország államfőt. A Fidesz eddigi kommunikációja azonban világossá tette, hogy az államfő személyéről a jövőben is a Parlament fog dönteni.

2.3.2. Népszavazás a majdani alkotmányról

A Jobbik programjában új alaptörvényt alkotna a sarkalatos törvények alapelveiről és az alapvető jogokról. Bár a párt Radikális változás című programja leszögezi, ez nem jelenti új alkotmány létrehozását, szerintük a folyamat megköveteli, hogy a kérdésről népszavazás döntsön. A programban kifejtett álláspontnak aktuálpolitikai jelentőséget adhat, hogy a kétharmados (alkotmányozó) többséggel rendelkező Fidesz-KDNP kormány 2011-ben új alaptörvény elfogadására készül.

Amennyiben ugyanis az a Jobbik elvi álláspontja, hogy új alaptörvényről csak népszavazás dönthet, és ezt hajlandó az Orbán-kormány akaratával szemben is képviselni, kinyithat egy politikai frontot a radikális párt és a Fidesz-KDNP között. Külön érdekesség, hogy egy esetleges népszavazási kezdeményezéssel (vagy annak támogatásával) a Jobbik az ügyben Gyurcsány Ferencsel kerülhet közös térféltre, a korábbi miniszterelnök ugyanis a Demokratikus Koalíció Platform vezetőjeként októberben bejelentette: népszavazást kezdeményez az új alkotmányról¹⁵.

¹² <http://www.jogiforum.hu/hirek/23333#axzz18BzS9qgo>

¹³ <http://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagpolitika/mdf-legyen-kozvetlen-allamfovalasztas-89234>

¹⁴ <http://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagpolitika/madl-ferenc-a-kozvetlen-allamfovalasztas-mellett-94812>

¹⁵ http://hvg.hu/itthon.parlamentenkivul/20101022_nepszavazas_alkotmanyrol

2.3.3. Turulmadár, árpádsávós zászló és nemzetegyesítés célja az Alkotmányban

A Jobbik programja szerint „alkotmányban védené meg” az általuk nemzeti jelképnek tartott turult és a történelmi (nyilvánvalóan elsősorban az árpádsávós) zászlókat. Ezen kívül beleírnák az Alkotmányba, hogy a magyar állam mindenkori felelőssége a nemzetegyesítésre való törekvés. Mind a turul, mind az árpádsávós zászló vitatott szimbólum, ezeket a jelképeket a kormány által felkért alkotmányozó munkacsoportok által közzétett anyagok nem is tartalmazzák.

A nemzetegyesítésre való törekvésnek külpolitikai jelentősége lehet, ez ugyanis a környező államok területi integritását sértheti. Ezzel együtt a Jobbik számára a szimbolikus politizálás egyik terepe lehet a nemzeti jelképek „védelme”, akár a Fidesszel szemben is. Hasonlóképpen, a Jobbik az egyetlen párt, amely nyíltan vállalja Nagy-Magyarország mint jelkép használatát – ez a radikális jobboldali szavazók mozgósítása szempontjából lehet továbbra is fontos.

2.4. Külpolitika

2.4.1. Szerbia uniós csatlakozása a magyar önrendelkezésért cserébe

A Jobbik a külpolitika terén a politikai elit egyik legnagyobb hibájának azt tartja, hogy nem követelt ki semmit az erdélyi magyarság számára Romániától, annak uniós csatlakozási tárgyalásai idején. A Radikális változás program az esetleges szerb belépés esetében nem lenne hasonlóan megengedő. Kizárólag akkor támogatná Szerbia integrációját, ha „az ott élő nemzetrészek az önrendelkezés lehető legszélesebb lehetőségeit kapják meg garanciákkal védett módon”.

Szerbia uniós csatlakozása ugyan aligha valósulhat meg rövidtávon, azonban a kérdés rendszeresen felkerül a magyar belpolitika napirendjére. Várhatóan a Jobbik ezzel a témával a Fidesznél keményebb álláspontot fog képviselni –akár már a következő hónapokban is –, amennyiben a kormány úgy képviseli soros elnöksége egyik prioritását, a nyugat-balkáni országok csatlakozásának meggyorsítását, hogy nyilvánosan nem támaszt követeléseket Szerbiával szemben.

2.4.2. NATO - Hazahozni a magyar katonákat a külföldi bevetésekről

A Jobbik mindig is távol állt attól, hogy atlantista politikát folytasson. Ennek megfelelően erős programjában a keleti orientáció és egyben az euro-atlanti szövetségi rendszerrel szembeni szkepszis is. Ezt fogalmazza meg óvatosan a párt akkor, amikor arról szól, hogy „a magyar katonák külföldi érdekeket szolgáló bevetése nem érdekünk”.

A szövetségi viszonyból fakadó realitásokkal nap, mint nap szembesülő Fidesz e kérdésben nyilvánvalóan nem érthet egyet a Jobbikkal, amely így akár erős ellenzéki témaként is használhatja az afganisztáni vagy más külföldi bevetések mielőbbi befejezését.

2.4.3. Kilépés az EU-ból

A Jobbik megalakulása óta ellenzi az európai integráció folyamatát. 2004-ben – az EU-t elvi alapon elutasítva – nem vett részt az EP-választáson, majd később ugyan ezt az álláspontját felülvizsgálta, és a 2009-es EP-választásnak is köszönheti hazai belpolitikai áttörését, de a mai napig sem sokat puhult EU-ellenes retorikája. A párt 2010-es választási programja az azonnali kilépést nem követelte, de annak gondolatával eljátszott: „amennyiben az Unió ebbe az irányba halad, hazánknak meg kell fontolnia, hogy saját megmaradása, érdekérvényesítése és gyarapodása céljából kilépjen ebből a közösségből”.

Az EU-ellenesség erőteljesebb felvállalására politikai lehetőséget adhat Magyarország soros elnöksége, amikor az uniós témák fél éven keresztül bizonyosan a figyelem középpontjában lesznek. Nem világos ugyanakkor, hogy ez a kérdés segíthet a Jobbiknak a szavazótábor bővítésében vagy sem. Ennek oka a tábor megosztottsága: intézetünk december eleji közvélemény-kutatása szerint még a jobbikos tábor többsége (58 százaléka) is a bentmaradás mellett döntene egy az EU-tagság megerősítéséről megrendezendő fiktív népszavazáson.

2.5. Társadalompolitika

2.5.1. Főállású anyaság bevezetése

A Jobbik a gyés, gyed és gyet helyett főállású anyasági támogatást vezetne be, amely a legkisebb gyermek nyolc éves koráig járna, összege pedig minimum a legutolsó munkahelyi bér 80%-a lenne, maximumát pedig a minimálbér kétszerese körül határozná meg. Az intézkedés természetesen növelhetné a gyermekvállalási kedvet, de már első ránézésre is finanszírozhatatlannak tűnik.

A főállású anyaság tervezete jól csengő kampányígéret, de megvalósítása rengeteg kérdést vetne fel. Például előfordulhatna, hogy – amennyiben valóban a legkisebb gyermek nyolcéves koráig járna a pénz – egy többgyermekes anya akár 15-20 évig is kapja az akár 140 ezer forintot is meghaladó összeget. Ellenzéki pártként azonban a Jobbik számára népszerűséget hozhat a főállású anyaság és az ezzel járó támogatás bevezetésének ígérete.

2.5.2. Regisztrált élettársi kapcsolat eltörlése

Korábban a KNDP¹⁶ és a Fidesz¹⁷ is támadta az egynemű párok regisztrált élettársi kapcsolatát, azonban az Orbán-kormány egyelőre nem törölte el az MSZP-SZDSZ koalíció által megszavazott intézkedést – igaz, az új alkotmánytervezet kiszivárgott elemei erre a későbbiekben lehetőséget adhatnak.

A Jobbik programjában azt írja, „a házasság méltóságának visszaállítása érdekében” kezdeményezné a regisztrált élettársi kapcsolat eltörlését. Amennyiben a Fidesz-KNDP nem változtat a törvényen, ez is kampánytémává válhat a Jobbik számára – a homofóbia ugyanis meghatározó attitűd¹⁸ a radikális jobboldali szavazók bizonyos köreiben.

2.5.3. Halálbüntetés visszaállítása

A Jobbik a legsúlyosabb életellenes bűncselekmények esetében visszavezetné a halálbüntetés lehetőségét, vállalva akár az ezzel járó nemzetközi szerződések újragondolását. A demokratikus országok közül jelenleg kizárólag Japánban és az USA egyes tagállamaiban alkalmazzák a legsúlyosabb büntetési formát. Magyarországon az Alkotmánybíróság 1990-ben minősítette a halálbüntetést alkotmányellenesnek, de tiltja a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya is. A legfontosabb halálbüntetéssel szembeni érv az ártatlanok elítélésének végzetessége.

A halálbüntetés visszaállítása tipikus populista ígéret. Ritkán mérik támogatottságát, mégis közhelyszámba megy, hogy az ország többsége halálbüntetés-párti, és a kevés létező felmérés is ezt igazolja: 2001-ben például az ország lakosságának 64 százaléka támogatta volna¹⁹ a halálbüntetés újbóli bevezetését. Ezért egy a halálbüntetés visszaállítását célzó kampány jelentős mennyiségű támogatóra számíthatna – ráadásul a Jobbikon kívül egyetlen párt sem képviseli ezt az álláspontot.

¹⁶ <http://kdnf.hu/kdnf/tudositas/a-kdnf-szerint-alkotmanyellenes-a-bejegyzett-elettarsi-kapcsolat-szabalyozasa>

¹⁷ <http://www.hatter.hu/archivum/?q=node/5817>

¹⁸ <http://pride.hu/article.php?sid=2152>

¹⁹ <http://www.jogiforum.hu/hirek/1426#axzz18C6GFG44>

2.5.4. Szociális kártya

A „munkáért segélyt” elv élharcosa, a korábbi monoki polgármester, Szepessy Zsolt kezdeményezését karolta fel a Jobbik. A szociális kártya azt a célt szolgálná, hogy korlátozza a segélyezetteket abban, mire költhetik el az államtól rászorultsági alapon kapott juttatásokat. Elvi megfontolása az a vélemény, miszerint a pénz nem „jó helyre” megy, tehát nem a létfenntartáshoz szükséges termékeket (például élelmiszert, gyógyszereket) vásárolnak belőle a segélyezettek, hanem haszontalan dolgokra költik el.

Más kérdés, hogy ennek igazságtartalmát egyelőre nem mérték. Tény, hogy a kártya tartozások kifizetésére alkalmatlan lenne, a felhasználóhelyek tulajdonosainak pedig akár visszaélésekre is lehetőséget ad (például a verseny hiánya miatt drágábban adják a termékeket). A Jobbik számára azonban – a permanensen meglévő romaellenes retorikával összekapcsolva – továbbra is várható kampánytémának mutatkozik a szociális kártya ötlete. A szociális kártyát egyébként nemcsak a Jobbik támogatta, hanem korábban az MDF, sőt, 2009-ben a Szociális Minisztérium sem zárkózott el az ötlettől²⁰.

2.6. Gazdasági nacionalizmus

2.6.1. Magyar kézbe a gáztározókkal és olajfinomítókkal

A Jobbik a hazai gáztározó-kapacitást ismét magyar kézbe venné, és többségi állami tulajdonba venné a kőolajfinomító-kapacitást is, valamint a termálenergia-kitermelésre nem adna koncessziót. Az állami tulajdonba vétel segítené ugyan az ország energiafüggőségének csökkentését, ugyanakkor jogi és anyagi szempontból is nyilvánvalóan hatalmas akadályokba ütközne a kezdeményezés.

Az energiapolitika mindmáig az egyik legátláthatatlanabb, és komoly külföldi érdekekkel is átszótt²¹ szakpolitika Magyarországon. Éppen a bonyolult és átláthatatlan rendszer miatt kérdéses, mennyire tudná a Jobbik a gáztározók és a kőolaj-finomítók hazai kézbe vételét kampánytémaként használni. Ráadásul a Jobbik nyíltan oroszbarát külpolitikája²² is ezzel szemben hat – az orosz befolyás ugyanis a legjelentősebb a magyar energiaszektorban.

²⁰ http://hu.wikipedia.org/wiki/Szoci%C3%A1lis_k%C3%A1rtya

²¹ [http://index.hu/gazdasag/magyar/2009/10/05/gazhaboruk_magyarorszagon_i./](http://index.hu/gazdasag/magyar/2009/10/05/gazhaboruk_magyarorszagon_i/)

²² http://hvg.hu/itthon/20100125_fidesz_jobbik_oroszorszag

2.6.2. 80-20-as szabály az élelmiszerpiacon

A Jobbik fokozott figyelmet fordítana a hazai termékek promóciójára. Az élelmiszerpiacon bevezetné az úgynevezett 80-20-as szabályt, azaz a multinacionális élelmiszerláncok polcain 80%-ban magyar terméket kellene árusítani. Volt már hasonló elképzelés a magyar parlament asztalán, azonban a kezdeményezés csírájában halt el.²³

Ennek fő oka az lehetett, hogy – főleg azonnali bevezetéssel – lehetetlen volna feltölteni hazai árukkal a bevásárlóközpontokat – ráadásul vannak olyan termékek, amik kizárólag importból szerezhetők be. Emellett bizonyos termékeket a munkaerő ára, az éghajlati adottságok vagy az adó- és vámszabályok miatt sokkal olcsóbban meg lehet kapni importból, így jelentős drágulás következhetne be az élelmiszerek piacán. A magyar áruk promóciója azonban jó kampánytéma, 2010-ben az LMP is kampányolt hasonló jelszavakkal,²⁴ de az ügy megvalósíthatósága a Jobbik által tervezett formában igencsak kérdéses.

2.6.3. Közétkeztetésben kötelező legyen a helyi terméket, helyi élelmiszert felhasználni

Egészen más a helyzet a helyi termékek közétkeztetésben való kötelezővé tételével kapcsolatban. Programjában a Jobbik árnyaltan is fogalmaz, ugyanis csak ott lenne kötelező például az iskolatej, almalé, gyümölcs vagy zöldség helyi felhasználása, ahol az megtermelhető. Ennek megvalósíthatósága tehát lehetséges. Amellett, hogy környezetbarát megoldásról van szó, a helyi termelőket is segíthetne helyzetbe hozni.

A Fidesz-KDNP-kormány egyelőre nem hozott ennek megfelelő intézkedéseket, így a továbbiakban is kampánytéma lehet a helyi termékek támogatása. Mindez természetesen túlzott politikai súllyal nem rendelkezik, ugyanakkor olyan programpont és politikai ügy, amellyel nehéz vitába szállni – ráadásul számos külföldi – elsősorban zöld pártok²⁵ - is ezt az álláspontot képviselik.

²³ http://hirszerzo.hu/profit/126888_nem_lesz_80_szazalek_magyar_aru_a_polcokon

²⁴ http://www.youtube.com/watch?v=f39uanvUMNI&feature=player_embedded

²⁵ Pl.: <http://greenparty.ca/en/releases/08.09.2008>

2.7. Szimbolikus kultúrharc

2.7.1. Köztéri szoborállítási program

A radikális párt politikájának stabil eleme a köztéri szimbolika erőteljes használata. Ilyen a minden évben meghirdetett keresztállítási program, az önkormányzatoknak adományozott árpádsávos zászlók vagy a rovásírással elkészített helységnévtáblák kihelyezésének ötlete. A Károlyi-szobornál tartott 2010. novemberi tüntetés is jelezte, a párt a múlttól folytatott értelmezési csatákat, a köztéri kultúrharcot továbbra is előszeretettel alkalmazza.

A Jobbik 2010-es programjában több olyan nevet is említ, akiket érdemesnek tartana arra, hogy közterületi szobrokon éljenek tovább. A párt eddigi profiljába beleillő, a törzstábornak szimpatikus akció, ha a Jobbik a programjában foglaltaknak megfelelően országos köztéri szoborállítási programot követel. A három általa vezetett önkormányzatban – és kiemelten az egyetlen jobbikos városban, Tiszavasváriban – többek közt Horthy Miklós, Wass Albert, Teleki Pál és Prohászka Ottokár szobrok felállítása következik a radikális jobboldali párt programjából.

Bíró Nagy András – Varga Áron

A szerzők a Policy Solutions politikai elemzői